

Extra les!

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen', ideële organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht.

De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden betaald door de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding niveau B

Vooraf

Deze les is ontwikkeld in opdracht van de **Federatie Auteursrechtbelangen**. Doel van de les is om leerlingen te informeren over de verschillende kanten van auteursrecht.

Doe mee!

Van 17 tot 24 november is het de **Week van de Mediawijsheid**. Leuk dat u deze les over auteursrecht gaat geven. We zijn heel benieuwd wat u van deze les vindt!

Doe mee aan een kort **gebruikersonderzoek** en maak kans op een van de 8 cadeaubonnen van bol.com t.w.v. € 25. Klik op <https://scorion3.parantion.nl/RWgD2>

Lesoverzicht

Onderwerp	Auteursrecht
Opdracht 1	Voorspellen en tekst lezen
Opdracht 2	Sleutelschema: een tekstschema
Opdracht 3	Vragen beantwoorden over de tekst
Opdracht 4	Mag het wel of mag het niet?
Opdracht 5	Oefenen met woorden uit de tekst
Opdracht 6	Wat vond je van de les?
Clib-score	Functioneringsniveau begrijpend lezen M7-E7

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Geld verdienen als schrijver of illustrator* (niveau B);
- bijbehorende opdrachten voor niveau B;
- Voor abonnees van Nieuwsbegrip: het stappenplan met woordhulp (op de website bij Basismateriaal, tabblad Stappenplannen).

Doelwoorden uit de leestekst (NB Met deze woorden zijn geen online oefeningen beschikbaar):

uitreiken	= iets bijzonders aan iemand geven
de illustrator	= iemand die plaatjes maakt bij een boek of een tijdschrift
waarschijnlijk	= bijna zeker
inmiddels	= nu, ondertussen
het auteursrecht	= als maker mag jij bepalen wat er met jouw werk gebeurt
de opbrengst	= het geld dat met de verkoop of een actie verdiend wordt
de uitgever	= iemand die ervoor zorgt dat een boek of tijdschrift wordt gemaakt, gedrukt, bezorgd en verkocht of in de bibliotheek ligt
de overheid	= de regering van een land, provincie of gemeente
het fonds	= geld dat met een bepaald doel bij elkaar is gebracht
origineel	= echt, niet nagemaakt

Opdrachten

OPDRACHT 1

klassikaal/
drietallen

Modelen

Werkwijze

Voorspellen en tekst lezen

Deel de tekst nog niet meteen uit. Laat de leerlingen eerst opdracht 1 maken. Daarna lezen ze de tekst actief per stukje met gebruikmaking van modellen. Ze plaatsen de tekens van actief lezen bij de tekst. Eventueel noteert u de tekens van actief lezen ter ondersteuning op het bord:

*	Dit is belangrijk.
??	Dit snap ik niet.

Na elk stukje bespreken de leerlingen wat ze hebben aangestreept of opgeschreven. Ook bespreken ze of ze snappen wat er staat en vatten ze het stukje kort samen. Zo nodig herlezen ze het stukje tekst. Bespreek na het lezen met de leerlingen of hun voorspelling klopte. Wat klopte er wel en wat niet?

OPDRACHT 2

drietallen/
individueel

Sleutelschema

een tekstschema

Een tekstschema maken

Bespreek de uitleg over het maken van een tekstschema. Bij een tekstschema kijken ze naar de woorden die ze tijdens het actief lezen gemarkeerd hebben. Ze noteren drie belangrijke woorden in de middelste kolom. In de laatste kolom komt een belangrijke zin. Bespreek de uitkomsten klassikaal.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 3

drietallen/
klassikaal

Vragen beantwoorden over de tekst

Laat de leerlingen in drietallen de vragen beantwoorden. Bespreek de antwoorden klassikaal na.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 4

drietallen/
klassikaal

Mag het wel of mag het niet?

Laat de leerlingen in drietallen de situaties bekijken en de bespreken en de vragen beantwoorden. Bespreek de antwoorden klassikaal na.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 5

drietallen/
klassikaal

Oefenen met de woorden uit de tekst

De leerlingen maken de opdracht in drietallen. Bespreek de opdracht klassikaal.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 6

individueel/
klassikaal

Wat vond je van de les?

De leerlingen bedenken voor zichzelf wat ze geleerd hebben, wat ze opvallend vonden en waarover ze nog meer te weten zouden willen komen. Bespreek de uitkomsten met de leerlingen klassikaal na.

Lessen en filmpjes

Meer weten?

Aan de hand van de gratis lespakketten *Auteursrecht ontdekken* en *Beroemd worden* van KlasseTV worden leerlingen mediawijs gemaakt. Ze leren wat hun rechten en plichten zijn op het gebied van auteursrecht en in welke mate mediawijsheid een rol speelt bij beroemd worden:

<http://pakket.klassetv.nl/mediawijsheid/index.html>.

Speciaal voor de leerlingen (vanaf groep 7/8) is er een website over auteursrecht, waar alle voor hen relevante informatie over auteursrecht is opgenomen: www.auteursrechtvoorjou.nl. Ook voor leerkrachten en opvoeders is het uiteraard interessant om kennis te nemen van deze website.

Voor leerkrachten is er een speciale website:

www.onderwijsauteursrecht.nl, waar u snel kunt vinden wat wel en niet mag, en welke regelingen er zijn getroffen voor gebruik in het onderwijs.

Antwoorden

OPDRACHT 2

Mogelijke antwoorden.

Geld verdienen als schrijver of illustrator		
	drie belangrijke woorden	een belangrijke zin
Inleiding	<i>prijs illustrator Fiep Westendorp</i>	<i>Het doel van de prijs is om jonge illustratoren een kans te bieden om bekend te worden.</i>
Geld geven om anderen te helpen	<i>auteursrecht geld opbrengst</i>	<i>Bekende kunstenaars gebruiken opbrengst van boeken om jonge kunstenaars te helpen.</i>
De opbrengst van een boek	<i>schrijver drukker uitgever</i>	<i>De opbrengst van een boek gaat naar schrijver, illustrator, drukker, uitgever, boekwinkel en het transport naar de boekwinkel.</i>
Een beginnende schrijver of illustrator	<i>onbekend steunen fonds</i>	<i>Beginnende schrijver verdient niet genoeg om van te leven en heeft steun van anderen nodig.</i>
Auteursrecht	<i>origineel verdienen bepalen</i>	<i>Door auteursrecht kun je bepalen wat er met jouw werk gebeurt en geld verdienen met je werk als maker.</i>

OPDRACHT 3

1. C. iemand die plaatjes maakt bij een boek of een tijdschrift de tekenaar, de kunstenaar
2. -
3. A. Het is een **opsomming** van situaties waarbij je moet betalen voor de illustraties.
4. B. Het is een voorwaarde. Alleen als je een beroemd auteur bent, kun je meer van de opbrengst vragen.
5. B. een tegenstelling tussen de twee zinnen
6. B. Het is een **voorbeeld** van hoe je als maker geld kunt verdienen met je werk.
7. Er komt heel wat bij kijken voordat het boek in de boekwinkel ligt: een uitgever helpt de schrijver er een mooi boek van te maken, zorgt voor reclame en alles wat erbij komt kijken, het boek moet gedrukt worden, het moet worden bezorgd bij de boekwinkel en de boekwinkel moet het verkopen. Al die mensen moeten er ook iets aan verdienen.
8. A. echt, niet nagemaakt

OPDRACHT 4

Situatie A mag niet. Je hebt geen toestemming gevraagd. Heb je dat wel? Dan mag het wel.

Situatie B mag wel. De plaatjes zijn voor eigen gebruik.

Situatie C mag wel. Je maakt de tekeningen na maar je doet het voor eigen gebruik. Dan mag het.

Situatie D mag niet. Je houdt de tekeningen nu niet voor eigen gebruik, maar je laat ze aan anderen zien. Je mag niet doen alsof de tekeningen van jezelf zijn. Je hebt ze nagemaakt.

OPDRACHT 5

De oplossing is:

1	u	i	t	r	e	i	k	e	n			
2	u	i	t	g	e	v	e	r				
3	o	r	i	g	i	n	e	e	l			
4	f	o	n	d	s							
5	a	u	t	e	u	r	s	r	e	c	h	t
6	o	p	b	r	e	n	g	s	t			
7	i	n	m	i	d	d	e	l	s			
8	w	a	a	r	s	c	h	ij	n	l	ij	k
9	i	l	l	u	s	t	r	a	t	o	r	
10	o	v	e	r	h	e	i	d				

Welk woord zie je?

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
k	u	n	s	t	e	n	a	a	r